

VALTIOIDEN VÄLISET MATKAILUSOPIMUKSET

Pekka Laukala

Suomi ja Neuvostoliitto solmivat valtioiden tai paremminkin hallitusten välisen matkailusopimuksen vuonna 1974. Asia oli jo aiemmin 60-luvulla ollut esillä Neuvostoliiton aloitteesta, mutta tuolloin Suomi - syystä tai toisesta - ei ollut valmis sopimuksen solmimiseen. Ehkä yksi syy oli Suomen matkailualan koordinoimattomuus ja hajanaisuus hallinnossa.

Sopimus valmisteltiin MEKin ja Neuvostoliiton matkailuhallinnon kesken. Virallisia neuvotteluja johti ulkoasianministeriön oikeudellisen osaston edustaja (Paul Gustafsson). Suomessa suhtauduttiin edelleenkin jonkin verran epäluuloisesti sopimuksen tekemiseen. Kuitenkin kasvavassa määrin matkailuelinkeino alkoi nähdä sopimuksen enemmän mahdollisuuksia antavana kuin pelkkänä byro-

M□

edellytykset turismivaihdolle, joka hyödytti kumpaakin osapuolta. Suomalaisten lähikohteita olivat Leningrad ja Viipuri. (Kuva: Risto Hemming, 1968)

kratiana tai ulkopoliitiikan jatkeena, joksi sitä usein väitettiin.

Sopimuksen puoltajat näkivät, että sopimus antaa puitteet järjestää kaupallisten osapuolten neuvotteluille myönteisiä tekijöitä. mm. avaamalla sellaisia ovia, jotka yleensä olivat vaikeasti tavoitettavia. Tuohon aikaan niin Neuvostoliitosta kuin muistakin sosialistista maista ulkomaille suuntautuva matkailu oli valtion päätösvaltaan kuuluvaa. Keskitetysti päätettiin, minkälaisia ryhmiä ja mihin maihin näistä maista lähetettiin.

Sopimus siis saatiin neuvoteltua ja valtion sopimuksena se piti ratifioida. Oikeusoppineet katsoivat, että ratifiointi edellytti lakia, koska Suomi sopimuksessa sitoutui tiettyjen menojen suorittamiseen. Ratifiointi lakina tarkoitti samalla, että sopimuksen toimenpiteet kuuluivat lakisääteisiin menoihin, joihin vanhan hallitusmuodon mukaan hallituksen oli esitettävä budjettiehdotuksessaan määräraha. Näin ollen matkailusopimusten soveltaminen ei - ainakaan teoriassa - ollut pois MEKin "oikeista" markkinointimäärärahoista, koska sillä oli oma erityinen perustansa.

Vastaavanlainen sopimus tehtiin sitten kaikkien Euroopan sosialististen maiden kanssa. Ensimmäisten joukossa olivat Puola, Bulgaria ja Tšekkoslovakia. Näiden kanssa sopimus tehtiin 1975-76. Myöhemmin 70-luvulla tehtiin vielä sopimukset Romanian, Unkarin, Jugoslavian ja DDR:n kanssa.

Yksi kummajainen tässä joukossa oli Irak, jonka kanssa sopimus tehtiin 1979. Irakin kanssa käytiin kahdet neuvottelut, joiden jälkeen lähinnä Suomen osapuoli totesi, että mitään todellista yhteistyötä oli vaikea saada, kun Irakin toiveena oli lähinnä lähettää mahdollisimman monta stipendiaattia Suomeen opiskelemaan suomalaisten kustannuksella. Irakin kanssa tehdyn matkailusopimuksen syntykin oli erikoinen, sillä Suomen ulkoministeriö tarjosi sitä Irakin haluaman, Suomelle paljon kalliimman

kulttuurisopimuksen sijaan. Matkailusopimus oli siten kompensatiota suomalaisten merkittävistä rakennusprojekteista Saddam Husseinin valtakauden alkutaipaleella.

Muut sopimukset johtivat kohtuullisen aktiiviseen yhteistyöhön. Vaihdoinme kehittämissuunnitelmia, tilastoja, tutkimuksia ja asiantuntijoita. Merkittävin yhteistyömuoto oli kuitenkin valokuvänäyttelyt, joita järjestimme vastavuoroisesti kunkin sopimusmaan kanssa. Vilkkainta näyttelyjen vaihto oli Neuvostoliiton kanssa. Järjestimme molemmissa maissa kolme vuosittaista näyttelyä. Neuvostoliitossa näyttelyt kiinnostivat kovastikin suurta yleisöä. Myös Suomessa ajan henkeen kuului, että etenkin näyttelyjen avajaisiin osallistui varsin korkea-arvoinen kutsuvierasjoukko maaherran tai kaupungin johdon edustajien johdolla.

Yksi merkittävä Suomen osapuolen toimenpide oli yrityksemme vähentää ns. vodkaturismin haittoja. Se tapahtui yhdessä yleisradion tietoisikutuotannon kanssa. Teetimme parin minuutin filmin, jossa näyttelijä Aake Kalliala toimi seuramatkalla Neuvostoliitossa tyypillisen vodkaturistin tapaan, minkä seurauksena hänen päänsä filmin edetessä alkoi yhä enemmän ja enemmän muistuttaa sian päätä. Loppukuvissa hän retkotti jonkin monumentaalisen rakennuksen seinää vasten sekä ulkoisesti että sisäisesti sikana kännissä.

Kiinan kanssa allekirjoitettiin "Memorandum of Understanding" 80-luvulla. Se loi yhteyden Kiinan matkailuhallintoon, mistä on ollut etua matkailun Kiinasta ulkomaille alettua merkittävimmässä määrin tapahtua. Myös Kuuban kanssa on käyty keskusteluja matkailusopimuksesta Suomen ulkomaankauppaministerin Kuuban vierailun yhteydessä. Keskustelut eivät kuitenkaan johtaneet tulokseen, mikä tilanne vastasi Suomen matkailuhallinnon tavoitteita.